

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ
ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

декан факультету історії, політології
та міжнародних відносин

Василь КАРПО

2026 РОКУ

“ 31 ” 108

РОБОЧА ПРОГРАМА

**НАВЧАЛЬНО (НАУКОВО-ДОСЛІДНА) ПРАКТИКИ
Обов'язкова**

Освітньо-професійна програма «Історія та археологія»

Спеціальність: В9 Історія та археологія

Галузь знань В Культūra, мистецтво та гуманітарні науки

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Факультет історії, політології та міжнародних відносин

Мова навчання українська

Чернівці - 2026

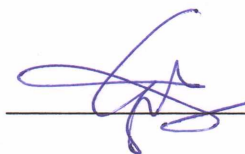
Робоча програма «Науково-дослідної практики» складена відповідно до освітньо-професійної програми: «Історія та археологія» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю «В 9 Історія та археологія», галузі знань – В Культура мистецтво та гуманітарні науки, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету (протокол № 5 від 28 квітня 2025 року) .

Розробники:

Кожолянко Олена Віталіївна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії

Яценюк Галина Миколаївна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України,

Погоджено з гарантом ОПІ

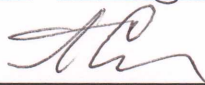

Богдан БОДНАРЮК

Затверджено на засіданні кафедри Всесвітньої історії

Протокол № 1 від «28» 08 2026 року

Завідувач кафедри

Олександр СИЧ

Схвалено методичною радою

факультету історії політології та міжнародних відносин

Протокол № 2 від «31» серпня 2026 р.

Голова методичної ради факультету

Галина ЯЦЕНЮК

Науково-дослідна практика – вид навчальної роботи, який спрямований на поглиблення та закріплення теоретичних і практичних знань, отриманих здобувачами у процесі навчання, набуття і вдосконалення практичних навичок за обраною магістерською програмою. Виконання здобувачами науково-дослідних завдань у період практики повинно ґрунтуватися на розумінні загальної логіки дослідницької роботи і застосуванні інструментарію, який прийнятий у сучасних наукових дослідженнях.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

Метою науково-дослідної практики є набуття здобувачами досвіду самостійної науково-дослідної роботи, оволодіння здобувачами сучасними методами роботи з історіографічною базою, формування вмінь і навичок опрацювання наукових і інформаційних джерел, підбір фактичного матеріалу для написання дипломної (магістерської) роботи.

Головна мета науково-дослідної практики – підготовка глибоко мислячого спеціаліста, який володіє основами теорії наукової діяльності, практичними навичками збору необхідної інформації, оброблення та аналізу історіографічних джерел, здатного генерувати ідеї, володіти нахилами і здібностями до наукових повідомлень і прогнозів.

Основними завданнями науково-дослідної практики є:

- закріплення знань, умінь і навичок, здобутих у процесі вивчення дисциплін за магістерською програмою;
- оволодіння сучасними методами збирання, аналізу та оброблення наукової інформації у межах поставлених завдань практики чи дипломного проекту;
- оволодіння вміннями викладати здобуті результати у вигляді звітів, публікацій, доповідей;
- формування навичок самоосвіти і самовдосконалення,
- активізація науково-дослідної діяльності здобувачів.

Зміст практики спрямований на набуття здобувачами досвіду самостійної науко-дослідної роботи та опрацювання методики її проведення, поглиблення вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел. Також зміст практики передбачає визначення тематики, термінів реалізації і очікуваних результатів досліджень; складання індивідуального плану науково-дослідної практики; визначення науково-дослідних тем; контроль за дотриманням індивідуального плану практики; окреслення джерельної та історіографічної бази дослідження; вивчення та критичний аналіз джерел інформації по темі дослідження; застосування сучасних методів і технологій історичних досліджень; підготовка звіту про виконану роботу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:
Здобувачі повинні знати :

- ✓ сутність та особливості методології наукового дослідження;
- ✓ основні принципи роботи з емпіричною базою дослідження;
- ✓ методи наукових досліджень;

- ✓ види інформаційного забезпечення та використання джерел інформації у науково-дослідній роботі;
- ✓ наукознавчі та методологічні основи наукових досліджень;
- ✓ особливості організації науково-дослідної роботи;
- ✓ вимоги до оформлення результатів науково-дослідної роботи;
- ✓ етичні та правові основи наукової діяльності тощо.

Здобувачі повинні вміти:

- ✓ застосовувати понятійний апарат методології наукових досліджень;
- ✓ відбирати та аналізувати необхідну інформацію;
- ✓ порівнювати точку зору і логіку авторів, які висловлюють дискусійні проблеми, знаходити сильні і слабкі сторони в різних наукових роботах, пошуках;
- ✓ формулювати мету, завдання та гіпотезу наукового дослідження, чітко охарактеризувати об'єкт, предмет, ціль і методи дослідження;
- ✓ планувати та проводити емпіричні дослідження;
- ✓ правильно організовувати етапи наукового дослідження;
- ✓ порівнювати отримані результати дослідження із теоретичними обґрунтуванням проблеми;
- ✓ узагальнювати результати, сформулювати висновки, обґрунтувати отримані результати наукового дослідження та захистити їх.
- ✓ складати звіти та доповіді тощо;

Здобувачі повинні мати навички:

- ✓ враховувати тенденції культурного розвитку суспільства при визначенні теми та актуальності наукового дослідження;
- ✓ виявляти нові тенденції в розвитку історичної науки та враховувати їх у визначенні напрямку наукового дослідження;
- ✓ формувати актуальність та тему наукового дослідження;
- ✓ одержувати нову наукову інформацію та впроваджувати її в науково-дослідну роботу;
- ✓ засовувати комплекс методів в процесі історичного дослідження;
- ✓ орієнтуватися в основних напрямках сучасного історичного пізнання;
- ✓ ідентифікувати джерело та визначати достовірність інформації;
- ✓ здійснювати історіографічний аналіз;
- ✓ складати бібліографічні описи;
- ✓ співвідносити знання про минуле із сучасними тенденціями розвитку суспільства;
- ✓ користуватися усіма видами каталогів та довідковою літературою.

КОМПЕТЕНЦІЇ ЯКИМИ ПОВИНЕН ВОЛОДІТИ ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Загальні компетентності

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК 2	Здатність працювати автономно.
	ЗК7	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
	ЗК9	Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні компетентності

Спеціальні (фахові, предметні компетентності)	СК 1	Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.
	СК 2	Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.
	СК 3	Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.
	СК 5	Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проєкти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проєкти.
	СК 8	Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проєкти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.
	СК10	Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.

Програмні результати навчання (РН)

Програмні результати навчання (РН)	ПРН 1	Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.
	ПРН 2	Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.
	ПРН 3	Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів.
	ПРН 5	Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, аналізувати результати, робити висновки.
	ПРН 8	Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.

Додаткові компетенції якими повинен володіти здобувач вищої освіти під час проходження практики

- Здатність до розуміння сучасної наукової методології;
- здатність до застосування методів наукового пізнання;
- проведення науково-дослідної діяльності;
- методологічно та технологічно грамотне здійснення наукового дослідження, інтерпретація його результатів;
- ефективне висвітлення та поширення знань щодо наукових досліджень та інновацій.
- готовність до наукового пошуку;
- здатність володіти методологією і методами дослідження з історії та археології;
- сформованість особистісно значущих якостей дослідника;
- розв'язання дослідницьких завдань шляхом розуміння фундаментальних основ історичної системи знань;
- визначення мети, завдань, стратегії науково-дослідної діяльності;
- впровадження нових освітніх технологій у власну дослідницьку діяльність;
- генерування нових ідей, створення та інтерпретація нових знань відповідно до теми наукового дослідження.
- використання зарубіжного досвіду в реалізації завдань власного дослідження;

- використання іншомовних інформаційних ресурсів, які знаходяться у відкритому доступі наукометричних баз;
- застосування іноземної мови у самоосвітній діяльності;
- здатність до аналізу інформації з різних джерел, використання бібліотек (традиційних і електронних); професійне володіння основними методами, способами і засобами набуття, зберігання, обробки інформації;
- ефективне використання мультимедійних технологій, програмного забезпечення для виконання науково-дослідних завдань у історичній галузі.
- здатність до різних видів історичного аналізу (історико-логічний, компаративний, ретроспективний, феноменологічний тощо);
- здатність до якісного опрацювання джерельної бази дослідження.

Проходження науково-дослідної практики спрямовує здобувачів провести наукове дослідження на базі навчального закладу, бібліотек, архівних установ, науково-дослідних центрів та зібрати матеріали для написання дипломної роботи. Практика забезпечує поглиблення і розширення теоретичних знань, практичних умінь, удосконалення навичок самостійної роботи здобувачів, наукової діяльності і наукових досліджень, вміщує вивчення, систематизацію та узагальнення набутих знань, оформлення результатів виконаної роботи.

Упродовж науково-дослідної практики здобувачі під керівництвом керівника дипломної роботи здійснюють науково-педагогічні дослідження, організацію, підготовку, написання та апробацію результатів дипломної роботи.

Робота здобувачів під час науково-дослідної практики організовується відповідно до логіки роботи над дипломною (магістерською) роботою. Вони працюють з джерелами, монографіями, авторефератами і дисертаційними дослідженнями, аналізують результати досліджень, консультуються з науковими керівниками і викладачами кафедри.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

Відповідно до обсягу програми підготовки (кількості кредитів ЄКТС) та нормативному терміну навчання магістра за спеціальністю В9 – *Історія та археологія*, затверджено графік навчального процесу. Згідно графіка навчального процесу науково-дослідна практика проводиться у *третьому семестрі впродовж 12 тижнів (1 день на тиждень)*.

Конкретний час проведення практики визначається наказом по Університету. На проходження науково-дослідної практики здобувачам відводиться *90 год/3 кредитів ЄКТС*.

Науково-дослідна практика відбувається в очному режимі.

У випадку воєнного стану, карантину або інших обставин, практика може проходити дистанційно.

Дистанційне проходження практики реалізується через сукупність наступних заходів: засоби надання методичного матеріалу здобувачу; засоби контролю успішності здобувача; засоби консультації здобувача викладачем;

засоби інтерактивної співпраці викладача і здобувача; можливість швидкого доповнення курсу новою інформацією, коригування помилок.

Найкращими у плані ефективності та за простотою підключення є такі програми як:

Moodle (навчальна платформа, де є змога представляти навчальний матеріал у різних форматах (текст, презентація, відеоматеріал, вебсторінка); проводити тестувати та опитувати здобувачів із використанням запитань закритого і відкритого типу; виконувати завдання з можливістю пересилати відповідні файли);

Microsoft Teams (працює за принципом груп, учасники яких можуть спілкуватись і взаємодіяти в усіх додатках. У Microsoft Teams вбудовані сервіси Office 365, включаючи Word, Excel, PowerPoint, OneNote, SharePoint, Power BI та інші. Наприклад, інструмент Microsoft Graph дозволяє аналізувати інформацію й ділитися результатом з учасниками групи. Користувачі можуть спільно працювати над документами, додзвонюватися і проводити відеоконференції).

Ці програми допомагають планувати освітній процес, створювати курси та паралельно спілкуватися з кількома здобувачами. Якщо немає можливості швидко впровадити систему управління навчанням, завжди придуть на допомогу такі комунікаційні платформи, як:

Zoom, це сервіс для проведення відеоконференцій та онлайн-зустрічей. Організувати зустріч може будь-який користувач, що створив обліковий запис. Безкоштовна версія програми дозволяє проводити відеоконференцію тривалістю 40 хвилин. Zoom відмінно підходить для відеоконференцій, роботи, індивідуальних та групових занять. Користувачі можуть використовувати додаток як на комп'ютері, так і на планшеті й телефоні. До відеоконференції може підключитися будь-який, користувач за посилання, або ідентифікатором конференції. Захід можна запланувати заздалегідь, а також зробити перманентне посилання, тобто для постійних зустрічей у певний час.

Hangouts це платформа відеочату, інтегрована в Google+. Це дозволяє користувачам: відправляти і отримувати текстові/графічні повідомлення з вкладеними фото, відео; об'єднувати більше ста учасників у одному сеансі спілкування; організовувати відеоконференції, прямі трансляції (корисно для проведення вебінарів); здійснювати дзвінки не тільки абонентам Hangouts, але і на мобільні номери; в процесі проведення чату реально ділитися не тільки текст, але і фото, завантаженими з пам'яті пристрою або ж зроблені в реальному часі на камеру смартфона; додавати повідомлення барвисті стікери, смайли і емоджі; надавати доступ до камери і мікрофону телефону безпосередньо в процесі спілкування в чаті.

Дані платформи спростять передачу завдань та допоможуть підтримати зв'язок зі здобувачами, а їм – допоможе підтримати зв'язок як з керівником практики від кафедри, так і з керівником практики від факультету.

Загальні рекомендації для проведення практики в дистанційному або змішаному форматі:

1. Кожен здобувач повинен створити віртуальну сторінку-портфоліо **Google site** або в іншій електронній базі свого електронного щоденника.

2. Здобувач повинен надати доступ до свого сайту (портфоліо) координатору практики від факультету, завідувачу кафедри та всім методистам практики.

3. Здобувач повинен вести електронний щоденник спостереження

За підсумками дистанційного проходження науково-дослідної практики, здобувачі повинні виконати всі завдання, оформити та дистанційно здати звіт з проходження практики.

Під час дистанційного проходження практик здобувачі можуть користуватись електронними ресурсами та каталогами бібліотек, архівів та інших наукових інституцій.

ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА ЗМІСТ ПРОХОДЖЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

1. Підготовчий. Організаційна діяльність.

- участь в настановному семінарі, який проводить координатор практики від факультету;
- ознайомлення з нормативною базою;
- ознайомлення з документацією, необхідною для проходження практики;
- ознайомлення з технічними можливостями, закладу освіти, навчально-дослідного центру, бібліотеки, архіву та інших наукових інституцій
- узгодження графіку індивідуальної роботи з працівниками навчально-дослідного центру, бібліотеки, архіву та інших наукових інституцій та керівником практики від факультету;
- консультації з керівником від бази практики щодо виконання завдань практики.

2. Основний етап.

Практична діяльність:

- складання індивідуального плану роботи та узгодження графік індивідуальної роботи з керівником від бази практики;
- ведення щоденника;
- вивчення каталогів наукових праць та джерельної бази відповідно до теми дипломної роботи;
- складання бібліографічного опису джерел та літератури;
- підготовка тез статті на конференцію, вебінар, круглий стіл;
- підготовка рецензії на статтю, журнал, монографію, відповідно до тематики дипломної роботи;
- підготовка історіографічного огляду праць відповідно до тематики дипломної роботи;
- участь в методичних семінарах кафедри;

- участь в конференціях, вебінарах, тренінгах тощо;

3. Завершальний

- оформлення документації;
- підготовка та здача звіту;
- підведення підсумків практики.

Зміст практики

Зміст науково-дослідної практики визначається загальною концепцією магістерської підготовки за спеціальністю В9 «Історія та археологія». Він включає в себе освітньо-виховну, освітньо-пізнавальну, практичну і дослідницьку діяльність здобувачів і передбачає системне бачення проблеми по темі дипломної роботи, а також формування необхідних дослідницьких компетенцій майбутнього історика. Під час науково-дослідної практики здобувачі беруть участь у різних видах наукової, науково-педагогічної або організаційної роботи ЗВО, науково-дослідної установи, бібліотеки, архіву тощо.

При цьому здобувачі:

- ✓ вивчають головні наукові завдання за напрямом робіт;
- ✓ вивчають інноваційні підходи, які реалізуються у практичній діяльності;
- ✓ відпрацьовують практичні навички з творчої реалізації поставлених завдань дослідження;
- ✓ практично оволодівають методами досліджень;
- ✓ реалізують на практиці творчий підхід до методів дослідження;
- ✓ опрацьовують результати дослідження НДР, проводять їх аналіз та інтерпретацію;
- ✓ здійснюють практичну перевірку своєї готовності до інноваційної діяльності у галузі освіти і науки;
- ✓ здійснюють систематизацію теоретичних знань для якісного виконання поставленої у темі дипломної роботи;
- ✓ вивчають і узагальнюють літературні джерела за темою дипломної роботи;
- ✓ виконують індивідуальні науково-практичні завдання, критично осмислюють теоретичну базу з метою якісного виконання дипломної роботи та її захисту;
- ✓ здійснюють підготовку наукової статті або тез до друку;
- ✓ готують доповіді і виступи на методичних семінарах, симпозіумах, наукових конференціях тощо.

Програма науково-дослідної практики конкретизується і доповнюється для кожного здобувача залежно від специфіки і характеристики виконуваної роботи.

Таким чином, під час практики здобувачі не тільки знайомляться з каталогами наукових праць та джерел, але можуть працювати як асистент помічник бібліотекаря, помічник працівника науково-дослідного центру, помічник працівника архіву тощо, стають активними учасниками науково-дослідної діяльності. Вони можуть спільно з керівником від бази практики проводити методичні семінари, вебінари, круглі столи, дискусії та ін.

Перед початком практики проводиться настановча конференція, на якій керівник розкриває перед здобувачами мету практики, знайомить їх з базами практики, основними завданнями, порядком проходження практики та оформлення звітної документації.

Крім обов'язкових етапів здобувач-практикант може виконувати *індивідуальне завдання*.

БАЗИ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

Здобувачі можуть проходити практику в два способи:

I.

На базі кафедр: кафедра історії України, кафедра всесвітньої історії на факультеті історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного Університету імені Юрія Федьковича.

На базі наукових центрів, які діють на факультеті, зокрема:

➤ *Центр Канадських студій імені Рамон Гнатишина* – керівник доктор політичних наук Макар Віталій Юрійович. Цент діє за підтримки Посольства Канади в Україні. На базі Центра діє бібліотека, яка включає понад 400 найменувань англійською, українською та французькою мовами. Праці стосуються не тільки історії Канади, але й загальної зовнішньої політики, світової економіки, історії, соціології. Канадський центр імені Рамона Гнатишина є членом Міжнародної ради канадських студій. Таким чином, Центр канадських студій імені Рамона Гнатишина співпрацює на міжнародному рівні з іншими центрами канадських студій, особливо з тими, що знаходяться в Центральній та Східній Європі. Центр канадських студій імені Рамона Гнатишина також підтримує регулярні контакти з Посольством Канади в Україні, а Фонд Гнатишина інформується про роботу Центру. Також на базі Центру проводяться міжнародні конференції, круглі столи, вебінари.

➤ *Центр американських студій* – кандидат філологічних наук, доцент Лучак Микола Миколайович. Центр працює у напрямку проведення досліджень у галузі американістики, тобто різних аспектів цього наукового напрямку, також Центр здійснює навчання у напрямках політології, історії та сучасної економіки США. В Центрі можна отримати консультації для підготовки проектів на стипендії Фонду імені Фулбрайта, а також пошук стипендій у приватних фондах здобувачам, які бажають навчатися в США. Центр активно співпрацює з Інститутом Левітта (The Levitt Institute), Солт-Лейк-Сіті. При Центрі діє бібліотека.

➤ *Центр «Східна школа польських студій імені Антона Кохановського»* – керівник кандидат філософських наук, доцент Струтинський Владислав Євгенович. На базі Центрі діє велика бібліотека, в якій є великий різновид книг: підручники з польської мови та історії, словники польсько-українські, польсько-англійські, польсько-німецькі, польсько-французькі, а також наукова літератури з історії Польщі, з міжнародних відносин, польських

класиків наприклад, Адама Міцкевича, Сенкевича та інших. Всі ці книги використовуються для поглиблення вивчення польської мови, написання рефератів, есе, курсових та дипломних (магістерських) робіт. На базі Центрі проводяться літні розмовні школи та практики. Керівництво центру часто запрошує для гостьових лекції науковці з польських вузів.

➤ *Центр румунських студій* – керівник кандидат політичних наук, доцент Мельничук Любов Несторівна. Центр взаємодіє з іншими центрами та організаціями зі спільними цілями та завданнями, підтримує міжнародні контакти та зв'язки, ініціює укладання відповідних угод, а також бере участь у здійсненні заходів. На базі центру щорічно проходить Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції регіональної співпраці: україно-румуно-молдовський вимір», проводяться щорічні круглі столи, мовні практики. Центр активно співпрацює з науковцями, науковими інституціями та громадськими організаціями Румунії та Республіки Молдова.

На базі бібліотек та архіву:

➤ *Бібліотека факультету історії, політології та міжнародних відносин* – у розпорядженні фонду бібліотеки понад 12 тис. книг. Це різного роду монографії, підручники, журнали, збірники наукових статей, тези конференцій.

➤ *Наукова бібліотека ЧНУ* – Загальний фонд бібліотеки нараховує понад 2,6 млн. примірників. Серед них: 1,125 тис. примірників наукової літератури, 171 тис. підручників та навчальних посібників, 648 тис. примірників журналів, 96 тис. примірників художньої літератури. Фонд зарубіжних видань налічує 376 тис. творів німецькою, румунською, англійською, латинською, польською, старогрецькою, французькою, гебрайською їдиш та іншими мовами.

➤ На базі *Державного архіву Чернівецької області* – В архіві сконцентровані документи установ, організацій та підприємств, що існували на території Північної Буковини та колишнього Хотинського повіту Бессарабської губернії росії від 1775 року до возз'єднання з УРСР, а також Чернівецької області України (1940-1941 рр.; 1944-2022 рр.). До складу архіву входять також документи установ періоду тимчасової румуно-німецької окупації 1941-1944 рр.

Найдавніші документи архіву – колекції /Ф.1023, ф.1024/, зібрані комісією державних архівів Буковини та дослідником історії Буковини Францем Вікенгаузером і відносяться до ХУ-ХУІІІ століття, коли Буковина входила до Молдавського князівства.

II.

Здобувачі з дозволу кафедри можуть самостійно обирати для себе місце проходження практики. Побажання здобувача повинно бути обґрунтовано заявою на ім'я завідувача кафедри, до якої додається лист з відповідної установи зі згодою прийняти дану особу для проходження науково-дослідної практики. Зміна бази практики можлива лише з поважних причин і лише до подання проекту наказу про проходження практики. Рішення про можливість зміни бази практики приймає завідувач кафедри. Самостійно змінювати місце практики здобувач не має права. У разі самостійної зміни місця практики, нез'явлення до місця практики без поважних причин вважають, що здобувач не виконав навчального навантаження і може бути відрахований з Університету.

Установи, які використовуються як бази практики, повинні відповідати наступним вимогам:

- наявна можливість кваліфікованого керівництва практикою здобувачів;
- надання здобувачам на час практики можливості працювати на штатних посадах, робота на які відповідають програмі практики (за наявності відповідних вакансій);
- надання здобувачам права користування бібліотекою, лабораторіями, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики;
- можливість наступного працевлаштування випускників університету (на загальних підставах при наявності вакансій);

При зарахуванні здобувачів на штатні посади на час проходження практики на них розповсюджуються законодавство про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства. На здобувачів, не зарахованих на штатні посади, також розповсюджуються правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства. Тривалість робочого часу здобувачів, під час проходження практики, регламентується Кодексом законів про працю України не повинна перевищувати більше 40 годин на тиждень.

На практиці знайомляться з тематикою наукових досліджень кафедр і відділів, тематикою кандидатських і докторських дисертацій; процесом підготовки до видання збірників наукових праць і часописів; вивчають інформаційні ресурси наукових бібліотек з метою їх використання під час написання дипломної роботи та подальшої наукової діяльності.

Завідувач кафедри або відповідальна особа (координатор практики від факультету) який відповідає за організацію та проведення практик у структурному підрозділі (в разі її призначення) подає у 5-и денний термін завідувачу практики університету Паспорт баз практик. На основі Паспортів баз практик завідувач практики університету формує загальноуніверситетську інформаційну базу Паспортів баз практик із визначенням спеціальностей, які вони забезпечують.

Договір, згідно зі встановленою формою, готується у двох примірниках: один – Університету, другий – базі практики. Примірник договору Університету реєструється у відповідному журналі та зберігається на кафедрі.

На основі договору здобувачі отримують направлення на проходження практики, яке готує керівник практики від кафедри. Направлення на практику оформляється в одному примірнику згідно зі встановленою формою.

У разі необхідності, на вимогу бази практики, здобувачам надаються листи-клопотання про прийняття на практику здобувачів. Листи оформлюються завідувачем практики університету, підписуються першим проректором реєструються у канцелярії університету.

На здобувачів вищої освіти, які проходять практику, поширюються законодавство України про працю та Правила внутрішнього трудового розпорядку бази практики.

ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ ТА ПРАКТИКАНТІВ

Загальна організація практики та контроль за її проведенням в університеті здійснюється першим проректором.

Відповідальність за організацію та проведення практики покладається на завідувача практики університету, декана факультету, керівника практики у структурному підрозділі, завідувача кафедри, керівника практики від кафедри за якою закріплено проведення певного виду практики.

Декан факультету:

- підбирає разом із завідувачами кафедр, за якими закріплено проведення певного виду практики, та завідувачем практики університету бази практики для проходження практики здобувачів факультету;

- бере участь у роботі настановних і підсумкових конференцій з практики;
- здійснює загальний контроль за організацією та проходженням практики здобувачів вищої освіти факультету.

Завідувач кафедри, за якою закріплено проведення певного виду практики:

- забезпечує розробку робочих програм практики, контролює їх виконання (випускні кафедри забезпечують розробку наскрізних програм практики);

- при складанні навантаження кафедри планує керівництво практикою викладачам із досвідом роботи, який відповідає профілю роботи баз практики;

- може призначати відповідальну особу за організацію та проведення практик на кафедрі.

Для безпосереднього керівництва практикою здобувачів вищої освіти завідувачем кафедри визначається керівник практики від кафедри відповідно до його навчального навантаження

Права та обов'язки координатора практики від факультету

- підбирає разом із завідувачами кафедр, за якими закріплено проведення певного виду практики, та завідувачем практики університету бази практики для проходження навчальних і виробничих практик здобувачів факультету (інституту);

- контролює готовність та відповідність програмі баз практики перед початком практики. Для цього за 2 місяці до початку практики базі практики надається програма практики і договір про проведення практики;

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед відбуттям здобувачів на практику: підготовку проекту наказу, інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки, надання здобувачам-практикантам необхідних документів (направлення, програми, щоденник, методичні рекомендації та інші, перелік яких встановлює навчальний відділ університету);

- розподіляє здобувачів на бази практики;

- повідомляє здобувачам про систему звітності з практики, а саме: подання письмового звіту, підготовка доповіді, повідомлення, виступу тощо;

- у тісному контакті з керівниками по кафедрі забезпечує якість її проходження згідно з програмою;

- протягом тижня після захисту практики подає до навчального відділу письмовий звіт про проходження практики із зауваженнями та пропозиціями щодо її поліпшення.

- не пізніше, ніж за 2 тижні до початку практики координатор практики на факультеті проводить нараду групових керівників практики, на якій повідомляє:

- 1) про терміни проведення практики і час проведення установчої конференції викладачів і здобувачів з питань проходження практики;

- 2) про мету даної практики;

- 3) про особливості проходження даної практики;

- 4) про основні вимоги до здобувачів і викладачів під час проведення практики:

Впродовж 2-х тижнів з дня проведення наради визначає склад групи здобувачів-практикантів.

Під час проведення практики координатор повинен постійно контактувати з керівниками практики від кафедр і здобувачами-практикантами, перевіряти ведення здобувачами щоденників практики, виконання програми і плану проведення практики, стан трудової дисципліни;

Проведення практики на базі факультетів визначається програмою практики, як передбачено Положенням про проведення навчальних і виробничих практик здобувачів ЧНУ.

Обов'язки керівника практики від кафедри:

Керівником практики від кафедри є науковий керівник дипломної роботи!

- до початку практики видати кожному практиканту індивідуальне завдання;

- представити здобувачів-практикантів керівнику бази практики, який закріплює практикантів за керівниками від бази практики.

- за 10 днів до початку практики, відповідно до розподілу здобувачів, на кожен базу практики сформував Паспорт бази практики.

- своєчасно отримати від керівника бази практики витяги з наказу про прийняття здобувачів вищої освіти на практику і призначення керівників від бази практики;

- під час проведення практики постійно контролювати забезпечення належних умов праці і побуту практикантів та дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до законодавства;

- контролювати виконання практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, ведення щоденника практики здобувачами бази практики;

- надавати практикантам методичну допомогу у вирішенні завдань, визначених програмою практики;

- своєчасно подавати завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо її поліпшення.

Розподіл практикантів на бази практики готується за 10 днів до початку практики.

Бази практик в особі їх керівників разом з керівниками практик від кафедр несуть відповідальність за організацію, якість і результати практики здобувачів вищої освіти.

Обов'язки керівників практики від бази практики:

- забезпечити необхідні умови для виконання здобувачем програми практики та, за необхідності, внесення коректив щодо підвищення ефективності проведення практики;
- провести інструктивну (у перший день практики) нараду зі здобувачем практикантом. У разі потреби навчити здобувача-практиканта безпечних методів праці;
- забезпечити облік виходів на роботу здобувача-практиканта. Про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляти заклад освіти;
- своєчасно попереджувати нещасні випадки, порушення, які можуть трапитися зі здобувачем під час проходження практики, а у їх випадку, розслідувати комісією бази практики разом із завідувачем кафедри та відповідальним на кафедрі за практику.
- після закінчення практики надати здобувачу-практиканту характеристику за підписом керівника бази практики.

Здобувачі вищої освіти університету при проходженні практики зобов'язані:

- До початку практики одержати від керівника практики від кафедри консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- Дотримуватися режиму навчального закладу та його вимог.
- Брати активну участь у настановчих і підсумкових конференціях.
- Ознайомитися з документацією кафедри й викладача навчального закладу (навчальним планом спеціальності, графіком навчального процесу, індивідуальним планом викладача, робочими програмами, календарним планом, планами занять і та ін.).
- Знати вимоги, що ставляться до заповнення документів.
- Планувати свою діяльність і відображати її в індивідуальному плані.
- У повному обсязі виконати програму практики та індивідуальні завдання керівників практики від кафедри та бази практики;
- Вивчити і дотримуватися правил внутрішнього розпорядку бази практики, правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії та відповідно до законодавства;
- Своєчасно подати керівнику практики від кафедри звітну документацію, що вимагається програмою практики, й захистити звіти про проходження практики.

Обов'язки представників від групи здобувачів

- Скласти графік практики групи здобувачів, узгодити його з керівником.
- Вести облік перебування здобувачів на практиці й виконання ними індивідуальних планів роботи.

- Повідомляти здобувачам інформацію керівника про консультації, зустрічі, зміни в розкладі.
- Виконувати доручення керівника практики, які стосуються організації і проведення педагогічної практики.
- Висвітлювати перебіг практики.

СТРОКИ ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики здобувачі звітують про виконання програми та індивідуального завдання.

Після закінчення практики здобувач-практикант подає на кафедру наступні документи:

- *Щоденник;*
- *Звіт;*
- *Характеристика на здобувача;*
- *Бібліографія дипломної роботи;*
- *Тези статі відповідно до теми дипломної роботи;*
- *Рецензія на наукову статтю у фаховому виданні, або монографію, за науковою проблематикою практиканта підготовлена відповідно до встановлених вимог.*

Після завершення практики здобувачам надається 5 робочих днів для оформлення всієї документації. По завершенню цього терміну вони повинні здати документацію керівнику практики. Керівник перевіряє і або приймає документи або може повернути на доопрацювання терміном на 2 дні.

Підсумковий контроль здійснюється комісією, яку призначає завідувач кафедри. До складу комісії входять: координатор практики від факультету, керівники практики від кафедри (науковий керівник дипломної роботи), керівники практики від баз практики (за можливістю), викладачі кафедри, які викладали здобувачам дисципліни професійної підготовки.

Комісія може заслуховувати звіт про проходження практики здобувачів вищої освіти на базах практики в останні дні її проходження, або на кафедрі протягом перших п'яти днів після її завершення.

Результати підсумкового контролю заносяться у відомість обліку успішності, залікову книжку здобувача вищої освіти.

Результати практики обговорюються на кафедрах, на навчально-методичних конференціях факультетів, а загальні результати на вченій Раді університету в терміни, які визначаються планом роботи Ради закладу. Здобувачам, які не виконали програму практики, отримали негативний відгук про роботу, чи незадовільну оцінку при складанні заліку з практики, може бути надана можливість проходження практики повторно за умов, зазначених вищим навчальним закладом. Якщо здобувач повторно отримав негативну оцінку з практики в комісії, вирішується питання про відрахування здобувача з вищого

навчального закладу. Оцінка здобувача за практику враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатом підсумкового контролю.

За результатами захисту виставляють: **Здобувачам денної та заочної форми навчання залік**, результати заносять до залікової відомості і залікової книжки здобувача за підписом керівника практики від кафедри.

Захист практик повинен відбутись впродовж 5 днів після завершення практики.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

Науково-дослідна практика здобувачів оцінюється за всіма видами діяльності відповідно до розробленої системи балів.

1.Розподіл балів

Назва навчального елементу	Зміст навчального елементу	Види навчально-практичної діяльності	Бали за НЕ
Модуль 1. Організаційний			
Організаційно-ознайомчий	Участь у настановчому семінарі (ознайомлення з наказом, програмою практики)	складання індивідуального плану роботи під час практики	5
Організаційно-ознайомчий	Ознайомлення з нормативно-правовою документацією кафедри, наукового центру, бібліотеки, архіву тощо.	ознайомлення з планом науково-дослідної роботи кафедри, наукового центру, бібліотеки, архіву;	5
Модуль 2. Практичний			
Науково-дослідна діяльність	ознайомлення з науковою тематикою бази практики	Складання бібліографії наукових праць викладачів кафедри відповідно до тематики дипломної роботи	10
Науково-дослідна діяльність	Відвідування науково-методичного семінару кафедри або факультету або наукового Центру	Спостереження та аналіз методичного семінару	5
Науково-дослідна діяльність	Участь у конференції або вебінарі, або круглому столі	Підготовка тез статті для виступу чи публікації	20

Науково-дослідна діяльність	Опрацювання історіографічної та джерельної бази відповідно до теми дипломної роботи	Складання бібліографії дипломної роботи	15
Науково-дослідна діяльність	Опрацювання наукових статей за проблематикою дипломної роботи	Написання рецензії на наукову статтю, або монографію, за науковою проблематикою відповідно до встановлених вимог	15
Підсумки практики	Підготовка та подача на кафедру керівникові звітної документації	Вчасне оформлення на подання всієї документації.	10
Підсумки практики	Захист практики	Усний звіт про виконану роботу	10
		Враження та пропозиції	5
	Разом		100

2. Критерії оцінювання тез статі відповідно до теми дипломної роботи

20-16 балів ставлять здобувачу, якщо:

- ✓ Тези статті відповідають тематиці дипломної роботи;
- ✓ Тези статті мають науковий стиль викладу: точність, логічність, лаконічність, зрозумілість, завершеність;
- ✓ Обґрунтовано актуальність дослідження;
- ✓ Стисло проаналізовано останні публікації по темі дослідження;
- ✓ Текст написаний зрозуміло та коротко, не порушує авторських прав, не містить орфографічних та граматичних помилок;
- ✓ В тексті висвітлені основні положення дослідження;
- ✓ Тези завершені висновком, який містить особисті ідеї, думки автора;
- ✓ Матеріали тез не містять плагіату чи самоплагіату;
- ✓ Тези чітко структуровані і містять достатньо посилань;
- ✓ Список використаних джерел оформлений згідно вимог.

15-11 балів ставлять здобувачу, якщо:

- ✓ Тези статті відповідають тематиці дипломної роботи;
- ✓ Тези статті мають науковий стиль викладу: точність, логічність, лаконічність, зрозумілість, завершеність;
- ✓ Не чітко обґрунтовано актуальність дослідження;
- ✓ Проаналізовано 1-3 найменування останніх публікації по темі дослідження;
- ✓ Текст написаний зрозуміло та коротко, не порушує авторських прав, не містить орфографічних помилок, але має декілька граматичних помилок;
- ✓ В тексті не чітко висвітлені основні положення дослідження;
- ✓ Тези завершаються висновком, який містить особисті ідеї, думки автора;
- ✓ Матеріали тез не містять плагіату чи самоплагіату;
- ✓ Тези добре структуровані, мають достатньо посилань;

- ✓ Список використаних джерел оформлений згідно вимог.

10-6 балів ставлять здобувачу, якщо:

- ✓ Тези статті не зовсім відповідають тематиці дипломної роботи;
- ✓ Тези статті не мають всіх ознак наукового стилю викладу: порушена логічність викладу, не завжди є завершеність думки;
- ✓ Не чітко обґрунтовано актуальність дослідження;
- ✓ Проаналізовано 1-3 найменування останніх публікації по темі дослідження;
- ✓ Текст написаний дещо хаотично, має ряд орфографічних та граматичних помилок;
- ✓ В тексті не висвітлені основні положення дослідження;
- ✓ Тези завершаються висновком, який майже містить особистих ідей чи думок автора;
- ✓ Матеріали тез містять самоплагіат;
- ✓ Тези не мають достатньо посилань;
- ✓ Список використаних джерел оформлений з порушенням вимог.

5-1 балів ставлять здобувачу, якщо:

- ✓ Тези статті не відповідають тематиці дипломної роботи;
- ✓ Тези статті не мають всіх ознак наукового стилю викладу: порушена логічність викладу, не завжди є завершеність думки;
- ✓ Не обґрунтовано актуальність дослідження;
- ✓ Не має аналізу останніх публікації по темі дослідження;
- ✓ Текст написаний дещо хаотично, має ряд орфографічних та граматичних помилок;
- ✓ В тексті не висвітлені основні положення дослідження;
- ✓ Тези завершаються висновком, який не містить особистих ідей чи думок автора;
- ✓ Матеріали тез містять самоплагіат;
- ✓ Тези не мають достатньо посилань;
- ✓ Список використаних джерел оформлений з порушенням вимог.

0 балів ставлять здобувачу, якщо:

- ✓ Матеріали тез статті не подані.

3.Критерії оцінювання бібліографії дипломної роботи

15-11 балів ставлять здобувачу, якщо:

- ✓ Здійснено глибокий аналіз наявної історичної літератури та джерельної бази з власною оцінкою;
- ✓ Література та джерела структурована в хронологічній, проблемно-хронологічній послідовності або у тематичній послідовності;
- ✓ Література та джерела проаналізовані в органічному зв'язку згідно поставленої мети й завдань дипломної роботи;
- ✓ Проявлено вміння взяти максимальну інформацію з наявних джерел;
- ✓ Проведено співставлення історіографічної та джерельної бази;
- ✓ Наукові дослідження представлені різними видами: опубліковані та рукописні книги, брошури, статті, матеріали та тези «круглих столів», конференцій, довідкова література, бібліографічні довідники, бібліографічні

огляди історичної літератури, рецензії на наукові дослідження і навчальну літературу;

✓ Використані різноманітні джерела: спогади, мемуари, щоденники, листи, особові архівні фонди й приватні колекції, документи державних, громадських, наукових, видавничих органів та установ, зображальні та речові джерела – світлина істориків, їхні особисті речі, предмети побуту, музейні колекції, дослідницькі засоби, робочі кабінети, кіно-, відео документи, фонозаписи та ін.

✓ Зроблено самостійні висновки в яких вказано, які питання висвітлено детально, а які ще потребують подальших досліджень.

10-6 балів ставлять здобувачу, якщо:

✓ Здійснено не достатньо глибокий аналіз наявної історичної літератури та джерельної бази;

✓ Література та джерела структурована в хронологічній, проблемно-хронологічній послідовності або у тематичній послідовності;

✓ Література та джерела не чітко пов'язані з поставленою метою й завданнями дипломної роботи;

✓ Співставлення та порівняння історіографічної та джерельної бази проведено не структуровано;

✓ Наукові дослідження представлені декількома видами: опубліковані та рукописні книги, брошури, статті, конференцій, довідкова література;

✓ Використані тільки опубліковані джерела: спогади, мемуари, щоденники, листи, зображальні та речові джерела.

✓ У висновках вказано, які питання висвітлено детально, але не вказано, які питання по темі дипломної ще потребують подальших досліджень

5-1 бал ставлять здобувачу, якщо:

✓ Використаної література та джерельна бази проаналізовані поверхнево, не має власного аналізу;

✓ Література та джерела викладені хаотично і не структуровано;

✓ Не проведено співставлення історіографічної та джерельної бази;

✓ Наукові дослідження обмежуються тільки окремими монографіями, статтями та брошурами;

✓ Джерельна база обмежується хрестоматіями та документами вміщеними в монографіях;

✓ Не має власного висновку, або він обмежується загальними фразами.

0 балів ставлять здобувачу, якщо:

✓ Бібліографія до дипломної роботи відсутня

4. Критерії оцінювання рецензії на наукову статтю у фаховому виданні, або монографію, за науковою проблематикою практиканта підготовлена відповідно до встановлених вимог.

15-11 балів ставлять здобувачу, якщо:

✓ З'ясовано яку наукову проблематику намагався вирішити автор;

✓ Вказано чи відповідають завдання поставленій меті;

✓ Визначено, які наукові методи використовував автор;

- ✓ Вказано на яку джерельну базу орієнтувався автор дослідження;
- ✓ Вказано чи містить дана стаття, монографія наукові гіпотези, ідеї;
- ✓ Висвітлено які висновки зробив автор і вказано чи відповідають вони поставленим завданням;
- ✓ Текст рецензії написаний зрозуміло та коротко, не порушує авторських прав, не містить орфографічних та граматичних помилок;
- ✓ Текст рецензії не містить плагіату;
- ✓ В тексті рецензії вказано, яким результатам, судженням, висновкам варто поставити позитивну оцінку. Чим відрізняється рецензоване дослідження від інших праць;
- ✓ В тексті рецензії визначені дискусійні моменти, окремі цікаві думки, які не підкріплені фактами;
- ✓ В тексті рецензії вказано на недоліки роботи, або які питання залишились поза увагою, автора дослідження;
- ✓ Зроблено самостійні висновки даного рецензованого дослідження
10-6 балів ставлять здобувачу, якщо:
- ✓ З'ясовано яку наукову проблематику намагався вирішити автор;
- ✓ Вказано чи відповідають завдання поставленій меті;
- ✓ Не визначено, які наукові методи використовував автор;
- ✓ Частково вказано на яку джерельну базу орієнтувався автор дослідження;
- ✓ Не чітко вказано чи містить дана стаття, монографія наукові гіпотези, ідеї;
- ✓ Висвітлено які висновки зробив автор і вказано чи відповідають вони поставленим завданням;
- ✓ Текст рецензії написаний зрозуміло та коротко, не порушує авторських прав, містить незначні орфографічних та граматичні помилок;
- ✓ Текст рецензії не містить плагіату;
- ✓ В тексті рецензії вказано, яким результатам, судженням, висновкам варто поставити позитивну оцінку. Не зазначено чим відрізняється рецензоване дослідження від інших праць;
- ✓ В тексті рецензії вказано, що праця містить дискусійні моменти, однак не вказано які;
- ✓ В тексті рецензії вказано на недоліки роботи, але не зазначено які конкретно і чому;
- ✓ Висновки даного рецензованого дослідження хаотичні і не містять чіткої позиції рецензента.
5-1 бал ставлять здобувачу, якщо:
- ✓ Не з'ясовано яку наукову проблематику намагався вирішити автор;
- ✓ Не визначено, які наукові методи використовував автор;
- ✓ Частково вказано на яку джерельну базу орієнтувався автор дослідження;
- ✓ Не чітко вказано чи містить дана стаття, монографія наукові гіпотези, ідеї;
- ✓ Не чітко висвітлено які висновки зробив автор і вказано чи відповідають вони поставленим завданням;
- ✓ Текст рецензії написаний зрозуміло та коротко, не порушує авторських прав, містить орфографічних та граматичні помилки;
- ✓ Текст рецензії не містить плагіату;

- ✓ В тексті рецензії не вказано, яким результатам, судженням, висновкам варто поставити позитивну оцінку. Не зазначено чим відрізняється рецензоване дослідження від інших праць;
 - ✓ В тексті рецензії вказано, що праця містить дискусійні моменти, однак не вказано які;
 - ✓ В тексті рецензії не вказано на недоліки роботи;
 - ✓ Висновки даного рецензованого дослідження хаотичні і не містять позиції рецензента.
- 0 балів ставлять здобувачу, якщо
- ✓ Рецензія не підготовлена

5. Підсумкова таблиця розподілу балів

Формою підсумкового контролю є **залік (захист)**.

Науково-дослідна практика здобувачів оцінюється за всіма видами діяльності відповідно до розробленої системи балів.

Підсумкова форма контролю оцінюються за 100-бальною системою. Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в традиційну 5-бальну шкалу та європейську шкалу ЄКТС

100-бальна шкала	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
			Оцінка	Пояснення за розширеною шкалою
90 – 100	Зараховано	Відмінно	A	відмінно
80 – 89		Добре	B	дуже добре
70 – 79			C	добре
60 – 69		Задовільно	D	задовільно
50 – 59			E	достатньо
35-49	Незараховано	Незадовільно	FX	(незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34			F	(незадовільно) з обов'язковим, самостійним, повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Оцінювання результатів освітнього компонента ґрунтується на нормах:

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»
<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yurii-fedkovycha/>
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича»
<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyivlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yurii-fedkovycha/>
- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича»
<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yurii-fedkovycha-zi-zminamy-zatverdzhenyymi-vchenoiu-radoiu-chnu-imeni-yurii-fedkovycha/>

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ)

під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ *можуть визначатися* викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.

Політика щодо дедлайнів і перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. За наявності поважних причин перескладання відбувається із дозволу деканату.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ОСНОВНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

Після закінчення практики здобувач-практикант подає на кафедру всі документи, які були визначені на початку практики:

Щоденник – здобувача повинен відповідати наступним **правилам оформлення:**

1. Щоденник – це основний документ, що стисло відображає всю роботу здобувача у за час практики і свідчить про поступове формування його наукового досвіду, про професійну адаптацію майбутнього фахівця і про ступінь його готовності до самостійної наукової діяльності.

2. Поточні записи у щоденник здобувач зобов'язаний робити у кінці кожного робочого дня.

3. Здобувач-практикант зобов'язаний на протязі усього періоду практики завжди мати щоденник при собі і надавати його керівнику практики, завідувачеві кафедри і деканові за їх вимогою для поточного і підсумкового контролю та внесення відповідних записів і оцінок.

4. В щоденнику обов'язково повинні бути такі структурні елементи:

- завдання на практику;
- мета практики;
- індивідуальне завдання;
- календарний графік проходження практики;
- відгук і оцінка роботи здобувача на практиці;
- висновки керівника практики від кафедри;
- основні сторінки щоденника рекомендовано вести у вигляді таблиці в якій вказується такі структурні елементи: дата, наукова установа/кафедра/бібліотека/архів, вид джерел і методи опрацювання.

Звіт – здобувача повинен відповідати наступним **правилам оформлення:**

1. Обсяг звіту складає довільну кількість сторінок комп'ютерного набору. До загального обсягу входять титульна сторінка, план, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел та додатки.

2. Текст набирається на аркушах паперу стандартного формату А-4 з використанням шрифтів текстового редактора Times New Roman, кеглем 14, через 1,5 інтервали з дотриманням таких розмірів полів: верхнього і нижнього – 20 мм, лівого – 30 мм, правого – 10 мм.

3. Титульна сторінка оформляється за встановленою формою.

4. Список використаної літератури та інших документальних джерел, використаних під час роботи, розміщуються після висновків і оформляється відповідно до чинних стандартів.

5. В тексті звіту здобувач повинен обов'язково вказати такі моменти:

- База практики;
- Терміни проходження практики;

- Керівник практик від факультету;
- Керівник практики від бази практики;
- Основні види діяльності;
- Висновки та пропозиції;

6. У висновках обов'язково подати узагальнений аналіз спостережених методів і форм роботи в науковій установі/бібліотеці/архіві на кафедрі. Вказати, яке значення мала дана практика для підготовки майбутнього фахівця, які позитивні і негативні сторони можна виокремити в науково-дослідній роботі. Самоаналіз практичної діяльності.

Характеристика на здобувача – характеристику готує керівник від бази практики, в характеристиці висвітлені основні навички та компетенції, якими володіє здобувач, його поведінка під час практики, вміння комунікувати з адміністрацією закладу та працівниками. Вміння застосувати правильні методичні прийоми під час науково-дослідної діяльності, вміння ефективно застосовувати методи роботи з джерелами та історіографічною базою. Виставляється оцінка за проходження практики. Характеристику підписує керівник (директор) бази практики і ставить печатку.

Основна структура характеристики:

1. Назва документа й прізвище, ім'я, по батькові того, кому видається характеристика. Рік народження, освіта.
2. Текст, де зазначено період практики, обсяги та якість виконаних завдань, моральні якості здобувача, які він проявив під час практики, рівень організації праці, дисциплінованість і добросовісність у ставленні до роботи. Здобувача-практиканта, його ініціативність і творчість.
3. Оцінка за практику.
4. Дата складання.
5. Підпис відповідальної службової особи й гербова печатка організації, яка видала характеристику.
6. Текст характеристики викладається від третьої особи.

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел та літератури за вимогами МОН

Наказом МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 № 40 регламентовані нові вимоги до бібліографічного опису списку джерел. У пункті 11 зазначено:

«Бібліографічний опис використаного джерела може обмежуватися обов'язковою інформацією, необхідною для однозначної ідентифікації цього джерела». Тобто, це означає, що не потрібно переобтяжувати бібліографічні описи джерел детальною інформацією, як це робиться в повному бібліографічному описі в бібліотеках. Достатньо подати інформацію, яка потрібна для ідентифікації джерела. При описі книги потрібно подати таку інформацію: автор, назва роботи, місце видання, видавництво, рік видання, кількість сторінок. Для статті: автор, назва статті, назва періодичного видання, рік і номер видання, сторінки якими починається і закінчується стаття.

В наказі пропонується декілька варіантів оформлення бібліографічного опису. Для написання курсових робіт рекомендується використовувати оформлення бібліографічних описів згідно ДСТУ 8302:2015. Особливостями цього стандарту є те, що в ньому не використовуються крапка тире для відділення однієї зони бібліографічного опису від іншого і не використовуються дві косі лінії для позначення «в книзі, в статті», як це було в попередньому стандарті. Періодичні видання і видання, з яких використано окремі статті чи розділи, позначаються курсивом.

Подано приклади оформлення бібліографічних описів згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»:

Зразки опису самостійних видань (монографій, підручників, навчальних посібників і т. д.)

1 автор

Даниленко В. Україна в 1985–1991 рр.: остання глава радянської історії. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2018. 278 с.

Таїрова-Яковлева Т. Коліївщина: великі ілюзії / пер. з рос. Т. Кришталовської. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2019. 256 с.

2 автори

Галушка А., Брайлян Є. Змова диктаторів: Поділ Європи між Гітлером і Сталіним 1939–1941. Харків: Глобус, 2018. 367 с.

3 автори

Гуржій О., Крижановська О., Реснт О. Таємні обличчя масонства. Київ: Арій, 2018. 208 с.

4 автори

Бікулов Д., Чокан А., Олійник О., Маркова С. Менеджмент: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 360 с.

Без автора

Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В.Агеєва. Київ: Смолоскип, 2016. 904 с.

Зразок опису авторефератів

Рудянин І. Українська греко-католицька церква в Східній Галичині: громадсько-політична, культурно-просвітницька та господарська діяльність (середина ХІХ – початок ХХ століття): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: 07.00.01 / Волинський національний університет ім. Л. Українки. Луцьк, 2012. 20 с.

Зразки опису частини видання (статті зі збірника, журналу):

1 автор

Бикова Т. Політика Кремля щодо ісламу у Кримській АСРР (1921-1928 рр.). *Український історичний журнал*. 2019. №1. С. 94-120.

2 автори

Реснт О., Великочий В. Державотворчі процеси на західноукраїнських землях крізь призму національно-демократичної революції 1914-1923 рр. *Український історичний журнал*. 2019. №1. С. 166-169.

3 автори

Віднянський С., Грицюк В., Лисенко О. Початок «Другої імперіалістичної війни» та «українське питання»: деякі дипломатичні, політичні, воєнні аспекти. *Український історичний журнал*. 2019. №5. С. 4-24.

Зразки опису частини видання: книги

Алексеев В. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. *Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні*: монографія. Чернівці, 2012. С. 151-169.

Зразки опису частини видання: матеріали конференцій (тези, доповіді)

Антонович М. Жертові геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльноправовий аналіз. *Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133-136.

Зразок опису електронного ресурсу:

Полідович О. Обвинувачення театральних діячів, розстріляних у Києві під час Великого терору. З архіву ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ. №2.

[URL:http://resource.history.org.ua/publ/za_2019_2_4](http://resource.history.org.ua/publ/za_2019_2_4)

Рекомендації до написання рецензії

Рецензія – це відгук, критична оцінка того чи іншого різновиду творчої роботи (наукової праці, методичних розробок, підручника та ін.) Особливість рецензії полягає у вмінні спілкуватися, вести діалог (часто уявний) між рецензентом та автором твору, рецензентом і читачами. Автор рецензії може виявляти свої особистісні цінності, він виступає аналітиком чи полемістом, який зі знанням справи оцінює первинний документ, висуває свої зауваження, подає поради, рекомендації, ініціює науковий діалог. Написання рецензії вимагає уважного вивчення наукової статті, оцінки її сильних і слабких сторін, переваг та недоліків, визначення актуальності теми, наукової новизни результатів дослідження, їх затребуваність з огляду на потреби історичної науки і практики. Для досягнення успішного результату при написанні рецензії потрібні наступні кроки.

1. *З'ясуйте, яку наукову проблему намагається вирішити автор.* Майте на увазі, що наукова проблема – це форма знання, змістом якої є те, що ще не пізнано людиною, але треба пізнати, або те, що суперечить наявному рівню знань і вимагає узгодження з іншими елементами наукової системи.

2. *Зрозумійте мету статті і поставлені дослідником завдання.* Чи відповідають вони науковій проблемі? Чи дозволяють вони її вирішити повністю або в окремих аспектах?

3. *Які наукові методи використовує дослідник і для яких аспектів дослідження?* Чи обґрунтовано використання цих методів, чи є вони придатними для вирішення наукової проблеми?

4. На яку джерельну базу спирається автор? Чи вважаєте Ви її достатньою? Оцініть достовірність джерел, доцільність їх використання та ступінь самостійності положень, виловлених автором дослідження. На цьому етапі роботи Вам доведеться опрацювати (по можливості, повністю) бібліографічний список статті, з'ясувати ступінь наукової розробленості проблеми та оцінити власний внесок актора статті.

5. Які припущення робить автор, чи висуває він наукові гіпотези або ідеї? Які докази він наводить на користь своїх ідей? Чи має автор проблеми з аргументацією?

6. Які висновки робить автор? Чи відповідають вони поставленим завданням? Чи можна вважати їх істинними? Чи володіють результати дослідження науковою новизною? Чи є вони достатньо обґрунтованими?

7. Яка Ваша думка щодо цінності проведеного дослідження? Чи можуть його результати бути використані в практичній діяльності? Яким чином? Чи можуть висновки автора стати підґрунтям для подальших наукових розробок? Чи може публікація стати в пригоді здобувачам, що здобувають історичну освіту?

Як особливий тип тексту рецензія має певні особливості. По-перше, як і всі інші типи наукового тексту, рецензія має специфічне оформлення, що зумовлене сферою її застосування. По-друге, рецензія містить оцінки, позитивні або ж негативні, але оцінки повинні бути обґрунтовані та аргументовані. З огляду на те, що наукова рецензія містить оцінки, їх слід подавати відповідно до правил комунікації. Негативні оцінки не дозволяється висловлювати в різкій формі, без певних доказів; не дозволяється висловлювати негативні оцінки до авторів наукової роботи, а лише до матеріалу викладення. Обсяг рецензії на наукову статтю має складати близько 700-800 слів. Робота повинна містити назву виду документу (Рецензія), назву рецензованої роботи, прізвище та ініціали її автора, рік публікації, назву і номер видання, сторінки, на яких стаття розміщена, безпосередньо текст, який у довільній формі має відображати аналіз і оцінку статті та загальний висновок.

Рецензія на наукову статтю готується за наступною структурою:

- предмет аналізу,
- актуальність теми,
- короткий зміст,
- загальна оцінка,
- позитивні аспекти;
- дискусійні аспекти;
- негативні аспекти,
- висновки.

Рекомендації до оформлення тез статті

I.

Вимоги до підготовки тез

Тези (від thesis – положення, твердження) – це коротко, точно, послідовно сформульовані ідеї, думки, положення наукової доповіді, повідомлення, статті або іншої наукової праці.

Залежно від порядку написання є тези, які передують написанню основного праці, і тези, які пишуться на основі вже готової роботи. За критерієм авторства тези поділяються на два види: підготовлені на основі своєї наукової праці або за результатами опрацювання матеріалу інших авторів.

Алгоритм тези можна подати так:

теза – обґрунтування – доказ – аргумент – результат – перспектива

Можна виділити такі характерні риси тез:

- **Змістовність та самодостатність.** Прочитавши цей текст, читач має отримати достатнє розуміння вашої основної думки та результатів вашого дослідження. В змісті не має бути «води», марнослів'я, повторюваних речень, загальних фраз, інформації, яка не стосується до роботи.
- **Логічність.** Ваші думки та ідеї мають бути достатньо аргументованими.
- **Структурованість.** Окрім таких структур, як вступ, мета роботи, аналіз, висновок, обсяг тези допускає вставлення невеликих елементів роботи, що дозволяє краще розкрити її зміст.

Тези доповіді будь-якої наукової публікації оформлюють згідно з вимогами:

- назва тез доповіді коротко відображає головну ідею, думку, положення (2-5 слів);
- послідовність викладу змісту може бути наступна: актуальність, проблеми; стан розробки проблеми в науці і практиці; основна ідея, положення, висновки дослідження; основні результати та їх практичне значення.

Формулювання кожної тези починається з нового рядка, кожна теза має самостійну думку, висловлену в одному або кількох реченнях.

II.

Загальні вимоги

1. Стаття має бути написана українською мовою
2. У структурі статті мають бути відображені обов'язкові елементи, а саме:
 - постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;
 - аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор;
 - виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття;
 - формулювання мети або цілей статті (постановка завдання);
 - виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;

- висновки з даного дослідження;
- перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

III.

Технічні вимоги

- Текст статті повинен бути обсягом 2 повні сторінки А5 (148 на 210) з такими полями: - верхнє - 2,0 см. - нижнє - 2,0 см. - праве - 2,0 см. - лівє - 2,0 см.
- Щільність тексту - 36-40 рядків на сторінку (1 інтервал в текстовому редакторі).
- Розмір шрифту 11 пт, підписи до рисунків, таблиці, список літератури - 10 пт.
- Шрифти: Times, School-book, Латинський тощо.
- Для абзацу відступ 5-6 мм. користуватись переносом.
- Формат сторінки друкованого тексту 110x160 мм.
- Автор вказується в правому куті звичайним шрифтом, жирним, розміром 12 пунктів (повністю ім'я, а потім прізвище). Нижче - науковий керівник, із зазначенням перед прізвищем посади (асист., доц., проф., асп.).
- Назва статті - посередині сторінки звичайним шрифтом, жирним, розміром 12 пунктів.
- Список літератури подається наприкінці статті розміром 10 пунктів у алфавітному порядку чи у порядку посилання.
- При посиланні в тексті у квадратних дужках вказувати номер позиції у списку літератури [3, с. 34].
- Примітки внизу сторінки не допускаються.

ДОДАТКИ

Додаток № 1. Форма щоденника практики

**Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**

Факультет історії, політології та міжнародних відносин

Кафедра _____
(назва кафедри)

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

(назва практики)

Здобувача (-ки) _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет _____

Кафедра _____

Курс _____ група _____

Освітня програма _____

Спеціальність _____

3. ВІДГУК І ОЦІНКА РОБОТИ ЗДОБУВАЧА (КА) НА ПРАКТИЦІ

Керівник практики

від бази практики _____

(підпис)

(посада, ім'я, прізвище)

М.П.

« ____ » _____ 20__ р.

4.ВИСНОВОК КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ ВІД КАФЕДРИ

Дата складання звіту « ____ » _____ 20__ р.

Оцінка практики _____

Керівник практик від кафедри _____

(підпис)

(посада, ім'я, прізвище)

Додаток № 2. Форма титульного аркуша звіту здобувача (ки)

**Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**

Факультет історії, політології та міжнародних відносин

Кафедра _____
(назва кафедри)

ЗВІТ

з _____ **практики**
(вид практики)
на _____
(назва бази практики)

Початок практики «___» _____ 20___ р.

Закінчення практики «___» _____ 20___ р.

Керівники практики:

Від Бази практики _____
(підпис) (посада, ім'я, прізвище)

Від кафедри _____
(підпис) (посада, ім'я, прізвище)

Звіт захищено з оцінкою _____
«___» _____ 20___ р.

Додаток № 3. Форма тексту звіту здобувача (-ки)

Зміст виконаних робіт

В звіті здобувачі повинні описати зміст виконаних робіт, вказати яких компетенції вони набули під час проходження практики, зробити власну самооцінку.

Обсяг основної частини звіту (без титульної сторінки та додатків) повинен сягати 3-4 сторінки. Здобувачі готують звіт про практику засобами текстового редактора Word і друкують його на стандартних аркушах формату А4 (210x297 мм). Розміри полів: верхнє, ліве та нижнє – 2,0 см, праве – 1,0 см. Надрукована сторінка не повинна перевищувати 40 рядків. Нумерують сторінки вгорі справа без крапки з використанням арабських цифр. Номер підпункту складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу, порядкового номера пункту та порядкового номера підпункту, розділених крапкою (наприклад, 1.3.2.1.). Відповідно до зазначеного стандарту рекомендовано такі налаштування для текстового редактора WORD. Шаблон – нормальний (Normal). Основний текст набирають шрифтом (Times New Roman) нормального накреслення (Normal) розміром 14 pt з міжрядковим інтервалом 1,5.

Здобувач-практикант _____
(підпис) (ім'я, прізвище)

Керівники:

Від бази практики _____
(підпис) (посада, ім'я, прізвище)

Від факультету _____
(підпис) (посада, ім'я, прізвище)

Координатор практики _____
(підпис) _____ (посада, ім'я, прізвище)

Додаток № 4.**Форма-зразок характеристики на здобувача (-ку) – практиканта (-ку)**

Характеристика видана здобувачу (-ці) _____

Факультету _____

Спеціальності _____ Курсу _____

1. Назва практики: _____

2. Місце проходження
практики _____

Адреса та телефон _____

3. Яку роботу виконав
здобувач _____

4. Оцінка проходження практики: _____

Здобувач(ка) ознайомився з організацією наукових досліджень:

(назва бази практики)

Здобувач(-ка)-практикант(-ка) _____ має.... (грунтовну науково – методичну підготовку, володіє глибоким знанням з історії, історіографії, джерелознавства, або не достатньо володіє теоретичними знаннями, погано орієнтується в методиці роботи з джерелами та літературою).

Під час опрацювання джерельної бази та літератури, (дотримується принципів науковості й доступності, або не дотримується основних правил, не належно працює з наданими джерелами та літературою).

Досягнення запланованого результату забезпечує шляхом (детального планування структури кожного дня практики, або не вміє чітко планувати власну діяльність).

Доброзичливий, урівноважений, сумлінний, тактовний, витриманий, дотримується правил роботи кафедри/бібліотеки/архіву/наукової установи, або систематично порушав трудову дисципліну, не вміє ввічливо комунікувати з працівниками кафедри /бібліотеки/архіву/наукової установи.

Програма та завдання практики виконані повністю, або не виконані, або виконані частково. .

За наслідками проходження науково-дослідної практики може бути виставлена оцінка _____

Підписи:

Директор (наукової установи/бібліотеки/архіву) /Завідувач кафедри

(підпис)

(посада, ім'я, прізвище)

Керівник практик від бази практики _____

(підпис)

(ім'я, прізвище)

КОРИСНІ ІНТЕРНЕТ РЕСУРСИ

1. Державний архів Чернівецької області URL: <https://cv.archives.gov.ua/>
2. Інститут історії України Національна Академія Наук України. Електронна бібліотека <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB>
3. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
5. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nplu.kiev.ua>.
6. Основні вимоги до оформлення бібліографічного опису документів. URL: <http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/dovidka/zrazky-bibliohrafichnykhopsiv>
7. Чернівецька обласна універсальна бібліотека ім. М.Івасюка URL: <https://www.library.cv.ua/>
8. Центральний державний історичний архів України, м. Київ (ЦДІАК України) URL: <https://cdiak.archives.gov.ua/?fbclid=IwAR2sZnBF2lbuaESQl-QVJB2tF0EXLVki917e6uG8KwSrMFCJyRmNNnAWJtQ>

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

1. Етичний кодекс ученого України (ЗАТВЕРДЖЕНО Загальними зборами Національної академії наук України 15 квітня 2009 р.). URL: <https://www.znu.edu.ua/pidrozdily/ndch/etychnyj-kodex-uchenogo-Ukrajiny.pdf>
2. Закон України «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T150316>
3. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Законодавство України <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
5. Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yurii-fedkovycha/>
6. Положення про виявлення та запобігання академічному плагиату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. URL: <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yurii-fedkovycha/>
<https://www.chnu.edu.ua/media/x2kft0ij/polozhennia-pro-vyavlennia-i-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chnu.pdf>
7. Положення про проведення практики Здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL:

https://media.chnu.edu.ua/media/f0hmkusm/polozhennia-pro-praktyku-2025.pdf?_gl=1*1pzc317*_ga*MTA2NjAzOTcxMC4xNzM1ODk5NTA2*_ga_Q6273NZQ6Z*cze3ODkyOTgwMDkbbzc5NiRnMSR0MTc4OTMwMTYxMSRqNTMkbDAkaDA.

8. Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича

https://media.chnu.edu.ua/media/lnojdab4/pravya-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf?_gl=1*2rz661*_ga*MTA2NjAzOTcxMC4xNzM1ODk5NTA2*_ga_Q6273NZQ6Z*cze3ODkzMTI0NTYkbzc5NyRnMSR0MTc4OTMxMjU4MiRqNyRsMCRoMA..

9. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки. Верховна Рада України; Закон від 11.07.2001 № 2623-III (Документ 2623-14, чинний, поточна редакція. Редакція від 16.01.2016, підстава 848-19)

URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Білецький Б., Добржанський О. Основи наукових досліджень: категорії, поняття, терміни, нормативні документи. Навч. посібник. Чернівці, 2010.
3. Броннікова Л. В. Наука і суспільство на початку 21 ст.: новий етап взаємодії. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/sociology/2012/183-171-14.pdf>
4. Види та форми науково-дослідної роботи здобувачів. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-8404.html>
5. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження: підруч. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2020. 336 с.
6. Власенко Л., Ладанюк А., Кишенько В. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2018. 352 с.
7. Грипич С. Н., Буравкова Л. М. Науково-дослідницька діяльність здобувачів. Київ: Кондор, 2021. 228 с.
8. Грудініна Н. Бібліографічний апарат наукової публікації як вияв академічної доброчесності. Бібліотечний форум: історія, теорія, практика. 2019. № 4. С. 6-10.
9. Завгородня В.М. Методичні рекомендації до написання наукової статті. URL: https://elearning.sumdu.edu.ua/free_content/lectured:8b921dc188478fda3ae42a7f6dd8455406ba9284/latest/content-20180114214526
10. Ісак Ю. І., Сліпецький О. С. Понятійний апарат історичної науки в Україні у світлі сучасних методологічних пошуків. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія / М-во освіти і науки України; Держ. вищ. навч. заклад «Ужгород. нац. ун-т», Ф-т історії та

- міжнародних відносин; [Редкол.: Ю. В. Данилець (головний редактор) та ін.]. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2023. Вип. 1(48). С. 129-153.
- 11.Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень: елект. навч. посіб. Електронні дані. Навчальні матеріали онлайн: URL: http://pidrucyspilstvi:hniki.cyspilstvi:om/70270/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/os_novi_naukovih_doslidzhen/
 - 12.Лебедюк О. О. Забезпечення інформаційних потреб здобувачів педагогічного ВНЗ у процесі науково-дослідницької роботи. URL: <http://www.ic.ac.kharkov.ua/RIO/v34/V34-3-12.pdf>
 - 13.Марцин В.С. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник/ Марцин В.С., Міценко Н.Г., Даниленко О.А. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-book-162.html>
 - 14.Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях). Київ: Університетська книга. 2020. 219 с.
 - 15.Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / С. І. Добронравова та ін.; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.
 - 16.Наука в різних іпостасях. Журнал Віче. №6, березень 2012. URL: <http://www.viche.info/journal/3033/>
 - 17.Носачова Ю., Іваненко О., Радовенчик Я. Основи наукових досліджень. Київ: Кондор, 2020. 132 с.
 - 18.Осадченко І. І., Коблик В. О. Технологія написання фахової наукової статті. Витоки педагогічної майстерності: журнал / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2021. Випуск 28. С. 128-135.
 - 19.Основи наукових досліджень: навч. посіб. / В. М. Дорошенко, О. С. Тітлов, Т. А. Сагала, Н. О. Біленко. Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2019. 156 с.
 - 20.Посилкіна О. В., Літвінова О. В., Братішко Ю. С. Методологія наукових досліджень та інноваційний розвиток: навч. посіб. Харків: НФаУ, 2020. 220 с.
 - 21.Тихонкова, І. О. . Список літератури наукової статті – важливий індикатор якості статті (як не мати зайвого клопоту з його оформленням). Наука України у світовому інформаційному просторі, URL: https://www.nas.gov.ua/publications/books/series/9789660247048/Documents/2015_11/14_tikhonkova
 - 22.Фундаментальні цінності академічної доброчесності: пер. з англ. /Міжнародний центр академічної доброчесності. 2019. 39 с.
 - 23.Худолій О. М. Інформаційне забезпечення науково-дослідної роботи. URL: <http://www.tmfv.com.ua/journal/article/view/660/646>
 - 24.Яремчук В. Організація науково-дослідної роботи здобувача (конспект лекцій для здобувачів спеціальності 032 Історія та археологія факультету міжнародних відносин). Острог, 2019. 25 с.

25. Ярощук Л. Основи наукових досліджень: навч. посіб. 2-ге вид. Saarbrücken-Riga: LAPLAMBERTAcademicPublishing, 2019. 162 с.